

Masarykova univerzita v Brně

Filozofická fakulta

Katedra informačních studií a knihovnictví

MUNI
ARTS

Čtenářský životopis

ISKB41 Čtení a čtenáři

Autor: Jaroslav Švarc, 526 742

Brno

Datum odevzdání: 11.05.2023

1. Úvod

Svůj čtenářský životopis koncipuji spíše jako nečtenářův životopis, jelikož jsem ze svého pohledu nikdy pořádným čtenářem bohužel nebyl. Tudíž namísto popisování svých čtenářských zvyků se zaměřím spíše na identifikování vzpomínek a událostí, které mě právě na cestu nečtenáře uvedly.

2. Dětství

Pro ukotvení do co nejbližšího kontextu začnu přístupem ke čtení své nejbližší rodiny, kde k mému překvapení byl neaktivnějším čtenářem, sice jen časopisů, táta, který pravidelně četl například Chrom a plameny spolu s dalšími podobnými časopisy o autech. Jestli se bavíme čistě jen o nějaké krásné literatuře, tak mamka přečetla jednu až dvě knihy za rok, a to jedině na dovolené. V průběhu roku totiž měla vždy něco důležitějšího na práci, jelikož nikdy nedokázala věnovat tolik času víceméně nicnedělání, když by ten čas mohla věnovat nějaké aktivnější činnosti. Bavíme-li se však o nějaké literatuře věcné, tak mamka dříve vášnivě četla a zpracovávala kroniky, k čemuž se ještě v průběhu textu blíže vrátím. Sestra na tom se čtením byla podobně jako já, tudíž většinou četla jen literaturu do čtenářských deníků a nějaké dívčí časopisy. Někdy v polovině studia střední školy nastal takový zlom, kdy aktivně četla beletristické knihy. Tento zlom však trval pouze do odmaturování, od té doby již čte jen sporadicky.

V útlém dětství jsem hodně času trávil i s prarodiči z otcovy strany, kteří měli velký vliv na můj přístup ke čtení. Oba byli a stále jsou vášnivými čtenáři. Děda se se mnou vždy bavil o tematických okruzích, co právě četl, a prázdninové večery s bratrancem u babičky jsou mé jediné zřetelné vzpomínky na předčítání před spaním, které si dokážu vybavit. Trávil jsem s nimi víceméně všechny víkendy a alespoň polovinu letních prázdnin jsme společně byli na chatě. Což mi při takto zpětné reflexi přijde, jako jediné místo, kde jsem měl kladný přístup ke čtení. Když jsem si před psaním této práce od rodičů zjišťoval, jaký jsem měl, jako menší přístup ke čtení a předčítání, tak jsem sice zjistil, že mi mamka prý také pravidelně předčítala. To si bohužel sám nevybavuji a jediné co si z dětství před spaním vybavuji je pouštění CD nahrávek, například Hurvínka a CD z časopisu Mateřídouška.

Pro své počáteční čtenářství mám trochu nestrukturované myšlenky, jelikož si nejsem jistý, jaké prožitky jsem měl chronologicky v jakém pořadí, ale pokusím se je alespoň trochu systematicky sestavit. Věc, kterou považuji za takový kritický bod, který definoval můj přístup ke čtení je dyslálie, kvůli které jsem měl i odklad v mateřské škole. Kvůli tomu a různému ráčkování jsem v dětství měl velký odpor k verbálnímu vyjadřování a takovým klasickým krokem je podporovat takové dítě ve čtení si nahlas. Je to sice krásný nápad, ale na mě to zrovna bohužel nezafungovalo. Skrze situace, kdy jsem byl nucený předčítat náhodné knihy, ke kterým nemám žádný vztah a ani o ně nemám nejmenší zájem, jsem si vybudoval obrovský odpor k literatuře, který jsem si samozřejmě přenesl i do školy, kde jsme si navzájem museli předčítat z čítanek. Retrospektivně chápu, že se mi snažili jen pomoci a v jistém smyslu si toho i cením, ale rozhodně by se našla spousta způsobů, kterými by takový přístup šlo zlepšit. Například si se mnou nejdříve trochu popovídat o jakém tématu by mě bavilo si číst, nebo to pojmut formou nějaké hry, která by mi dala vnější motivaci číst, místo toho, abych se za knížkou cítil, jako cvičená opice. Nehledě na to, že při projevu nevěle k předčítání nahlas jsem byl motivován jen „hecováním“ ve smyslu „přečti nám to, jinak si budeme myslet, že ani číst neumíš, tak nám pěkně dokaž, že to přeci jen zvládneš“, které ve mně onu nevělu a frustraci utvrzovalo.

Další dvě takové klíčové zkušenosti jsou obě spojeny s mými prvními zkušenostmi s knihovnou. U nás na vesnici jsem vlastně byl dost možná tím nejmladším občanem, který nějak častěji chodil do

knihovny, jelikož zde právě mamka četla a sepisovala kroniky. Jestli se nemýlím, tak v nich hledala jakékoliv spojitosti k našemu rodu a snažila se strukturovat nějakou naši rodinnou historii a rodinný strom. A i s tak krásnou příležitostí poznávat různé knihy, volně si sednout a cokoliv si číst se mi podařilo tak krásné příležitosti nevyužít. Cítil jsem se tam dosti zanedbávaný a do jisté míry jsem to možná bral jako takový výsměch vzhledem k tomu, jaký odpor jsem už ke knihám měl. Celkově jsem se tam cítil i nekomfortně, jelikož jsem sotva dokázal vylézt na ty dospělácké židle a v tolika regálech plných knih jsem se sám nedokázal vyznat, tudíž jsem si pořádně ani nic nedokázal vybrat.

Další hrbolek, který jsem měl v cestě do knihovny byl čtenářský průkaz, ke kterému jsem měl přístup jen přes starší sestru. Přijde mi, že jsem takto v dětství postrádal nějaké uznání projevu individuality, jelikož jsme se sestrou vždy měli společný pokoj, ve kterém jsme si nemohli pořádně uspořádat věci, jak se nám to individuálně líbilo. To nás oba v dětství velmi mrzelo, takže si dovedu představit, že nevěle se dostávat do knihovny jen přes sestru, byla kvůli chťiči se moci nějak individuálně projevovat, namísto toho být na někom takto závislý.

Mé čtenářství ve škole stále nevzkvétalo, na prvním stupni mě nadále doprovázelo šišlání a při čtení nahlas z nějakých čítanek a jim podobným učebnicím jsem se jen z nervozity zakoktával, a to jen prohlubovalo mé negativní pocity spjaté se čtením a do jisté míry se školou samotnou. Při čtení knih do čtenářského deníku jsem byl též jen pobízen k předčítáním rodičům na hlas za účelem zlepšení mluvy, čemuž jsem samozřejmě tvrdohlavě oponoval.

Jak nad tím, tak přemýšlím, tak opakující se motiv, který pozoruji ve svém vývoji nějaké čtenářské identity mi je frustrace z nedostatku možností s projevem sama sebe. Jako největší bloky vnímám právě hlavně v dětství vytvořenou perцепci, kdy jsem považoval čtení, jako nějaký performativní důkaz, jestli umím mluvit, což mi ve formativních letech bránilo k vyvinutí klasických čtenářských návyků. Zároveň další blok s tím spjatý, je pocit, že doma nemám nějaké bezpečné prostředí, kde bych mohl věnovat plnou pozornost čtení a nemusel být pořád „na pozoru.“

3. Mládí

V pozdějším dětství jsem neměl ani žádné kamarády, kteří by byli nějakými vášnivými čtenáři, až na výjimku jedné kamarádky, která měla v lásce DC a Marvel komiksy a také hlavně mangu. Díky tomu jsem se ve své skupině přátel stal obratem nejaktivnějším čtenářem, nehledě na to, že laťka byla dost nízko. Od deváté třídy do téměř poloviny čtvrtého ročníku střední školy jsem pravidelně četl minimálně dvě hodiny denně. Často jsem se tedy i začel a strávil jsem nad mangou mnohem déle času. Povětšinou jsem četl jen mangu, což se jako plnohodnotné čtení dá brát pouze s jistou rezervou, avšak docházelo i k přesahům, kdy jsem se dostal k řeckým mini-románům založených na mých oblíbených mangách. Mezi prominentní, které mi utkvěly v paměti patří například Purple Haze Feedback od autora Kouhei Kadono. Dále jsem také četl fanfikce na stejné bázi, jejichž literární hodnota také nebyla zrovna valná.

4. Dospělost

Což mě víceméně přenáší již do současnosti, kdy mi přijde, že se konečně s velkým opožděním dostávám k formování nějaké čtenářské identity a mou největší překážkou se stalo dosti špatné řízení času. Zatím jsem ovšem již odhalil, že nejsem schopný číst beletrii přeloženou do češtiny, jelikož mi překlad povětšinou přijde příliš chatrný a v angličtině mi téměř každý popis přijde mnohem více expresivní, a tudíž i lákavější. To ovšem vytváří další překážku a tou je dostupnost knih v angličtině, která sice nějaká je, ale zatím bylo dosti demotivující například nalezení knihy, která mě velmi zaujala, avšak jsem se již právě v angličtině daného díla nedohledal. Další zajímavostí, kterou bych od sebe

nikdy nečekal je něco, co nazývám „meta-čtením“, které jsem provozoval zejména na skupinové projekty k panu docentu Kudrnáčovi. Tam jsem četl o životech J. Nerudy, K. J. Erbena a F. Kafky. Přišlo mi naprosto fascinující vyhledávání různých detailů jejich životů či motivací a různých faktorů, které ovlivnily jejich díla. Během toho jsem právě i zjistil, že se mi na monitoru počítače nečtou dobře nějaké delší texty, a to je právě důvod, proč si literaturu v angličtině jednoduše nevyhledám na internetu.

Momentálně je mým oblíbeným autorem stále nejspíše Atsushi Okubo, díky kterému jsem se víceméně ke čtení mangy pořádně dostal a dodnes se k jeho sérii Soul Eater rád čas od času vrátím. Ovšem autor, na kterého se sice teprve velmi těším a jeho knihy jsou na mém prioritním seznamu, které bych si rád přečetl je Irvine Welsh.